

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravišтво:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za **avstro-
ogerske** dežele:
celoletno . . . K 25—
polletno . . . K 12-50
četrletno . . . K 6-30
mesečno . . . K 2-10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . K 28—
za **vse druge de-**
zele i. **Ameriko** K 30—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **oglas** (**in** **serate**) se
plačuje od četverostopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna šte. stane 10 h.

Št. 246.

Telefonska številka 65.

Celje, v petek, 28. oktobra 1910.

Čekovni račun 49.817.

Leto II.

Klerikalci se zagovarjajo.

Skoraj polnih štirinajst dni je rabila naša mariborska koleginja »Straža« da je prišla k sapi po izjavi, kafero je sklenila Zveza spodnještaj. slov. učiteljstva glede preosnove najvišje dež. šolske nadzorovalne oblasti. Oglasil se je g. deželni poslanec dr. Verstovšek, da zagovarja postopanje klerikalcev v tej važni zadevi — in hkratu svoj lasten predlog glede delitve dež. šolsk. sveta. Skusil je — kolikor je to sedaj pri njem še mogoče in kolikor je bilo za namen članka nujno potrebno — biti vsaj deloma stvarjen in je skusil opravičiti in oprati pred učitelstvom sebe in svoje klerikalne tovariše. Je to prvi, vsaj deloma resen in stvarjen članek, ki je izšel o šolskem vprašanju v mariborskih klerikalnih listih.

Najprej je treba v splošnem konstatirati, da pomenja ta članek velik preobrat in blamažo klerikalne politike v marsikaterem oziru. Prvič so se klerikalci prepričali, da ni mogoče z nasiljem in obrekovanjem upogniti in ostrušiti trdne narodne učiteljske organizacije na Štajerskem, ki je vzrastla v trdih bojih in ki ni vajena upogniti svojega tilnika pred nikomur, kadar se gre za narodne in stanovske koristi. Ker ni šlo z bičem, skuša sedaj »Straža« s pomočjo g. dr. Verstovškega z znanimi tožbami o nemškem nasilstvu omajati slovensko učiteljstvo in ga »rešiti« na »avstrijsko« politiko. Kar ni izdal bič, bi naj izdal sedaj — cukerkčki; vendar pa se »Straža« in g. prof. Verstovšek motita: tudi na te limanice ne bo nasledlo učiteljstvo, ker ve, da je Verstovškova »narodna« pešem namenjena samo za kaline. Vajeni mo poslušati pesem, a pogledati tudi pevca. In g. prof. Verstovšek ni oseba, do katere bi imeli resni ljudje zaupanje.

Drugič pa je vredno konstatirati, da govori tudi g. prof. Verstovšek o »preosnovitvi deželnega šolskega nadzorstva« in pravi sam, da »računa z dejanskimi razmerami«. To se pravi: **Klerikalci sami ne smatrajo več svojega predloga glede delitve deželnega šolskega sveta resnim.** Pisali smo da je priznal g. dr. Benkovič sam napram uglednemu učitelju, da o delitvi deželnega šolskega sveta sedaj sploh niti ne more biti govora. In na shodu pri belem volu je dejal: »Mnogo se zahteva, da se doseže eno, to je parlamentarično«. Isto potrjuje sedaj mutatis mutandis g. prof. Verstovšek javno s svojim podpisom. Nastane sedaj seveda vprašanje, **ali so naše najvažnejše in najresnejše principijelne narodne zahteve dobre za klerikalne politične namene?** G. profesor nas skuša sedaj tolažiti s tem,

da predloga o teritorialni delitvi dež. šol. veta Nemci sploh ne bi upoštevali. Zato se je postavil na stališče, da se po **sedanjem stanju** oddeli slovenske in utrakvistične šole od nemških in prideli dež. šol. svetu za Sp. Štajer. Kaj pa se pravi to, po **sedanjem stanju**, g. profesor? Preštudirajte malo zemljevid Sp. Štajerske in **sedanje stanje** šolstva v naših krajih, pa bodele vedeli, kaj se to pravi! Izgovor, da niste zahtevali teritorialne delitve dežel. šol. sveta, ker Nemci tega ne bi dovolili, je prazen. Nemci sploh ne bodo dovolili zlahka nobene delitve, ker stoje danes na principu enotnosti cele dežele, že za to, ker ta enotnost služi njihovim ekspanzivnim nameram. Ampak g. profesor si je mislil s klerikalci vred: slovenske šole nam morda vendarle puste, utrakvističnih sicer ne bodo dali, pa te jim slednjič še pustimo. Obmej. šolstvo in pa šole v narodno mešanih krajih pa prepustimo svoji usodi. No — niti slovenska javnost in niti Nemci niso nasledli na te limanice, vsak iz drugih vzrokov seveda. Ker že klerikalni predlog ni bil resen, bi lahko vsaj v njem klerikalci varovali našo narodno stališče, seveda, če bi hoteli. S tem pa, da so klerikalci takorekoč desavuirali svoje lastne predloge, kakor kažeti izjavi obeh navedenih poslancev, se kaže, koliko je klerikalcem resno do naše narodne samouprave in da so bile klerikalne prisege in zaobljube meseca februarja prazne fraze.

S tem pa, da Verstovšek zagotavlja, da se gre klerikalcem le zoper nemški pritisk na naše šolstvo, opravlja v resnici le Sisifovo delo. V čem je klerikalcem stališče našega šolstva »kričeče«, to je povedala ljuba »Straža« že nešteto krat; »katoliške« ali z drugo besedo klerikalne morajo postati naše šole skoz in skoz! Isto zahtevajo tudi nemški klerikalci — in od tod izvira zveza in prijateljstvo slov. in nemških klerikalcev glede šolskega vprašanja v štaj. dež. zboru. Vse drugo, kar glede tega navaja g. Verstovšek, je prazno — in čudimo se celo, da se sedanjí katoliški g. poslanec tako zelo boji povedati resnico!

V znani izjavi učiteljstva vidi Verstovšek »edini stvarni razlog« proti klerikalni šolski politiki samo v tem, da se ji je očitalo pomanjkljivost Verstovškovega predloga glede delitve dež. šol. sveta. Dejstvo, da je učiteljstvo zahtevalo svojega, svobodno voljenega zastopnika v dež. šol. svetu, dejstvo, da klerikalci glede tako važne **narodne** zadeve, kakor trdi Verstovšek, niso stopili v nobeno politično strujo in ne s stanovskim zastopstvom učiteljstva v dogovor — je za Verstovška

irelevantno. Kdor ne vidi tu, kaj hočejo in name-ravajo klerikalci, je slep ali pa duševni revež! Ali ni nekoliko čudno, da klerikalci vidijo sedaj naenkrat vse mogoče krivice našemu šolstvu, v **praksi pa ne store kot vladajoča in odločilna stranka niti koraka za odpravo istih?** Ali bi najnavedli vzgled?

Verstovšek se je tudi skrbno izognil navesti, kako si misli on sestavljen deželni šolski svet za slov. in utrakvistične šole na Sp. Štajerju. Če bi namreč povedal, da nameravajo imeti klerikalci z vlado absolutno večino, bi mu ne bilo možno prepričevati učiteljstva, da klerikalcem nikakor ne gre za zasužnjenje slov. šolstva in učiteljstva! Saj je on sam z denuncijacijami posameznih učiteljev v šoštanskem okraju najboljšje dokazal, kako zelo so naklonjeni klerikalci učiteljstvu! Sploh pa, čemu bi o teh rečeh govorili? Saj je znano, kako se obnašajo duhovniki in klerikalni lajiki proti učitelstvu vsepovsod, kako delajo z njim ostudnejše in perfidnejše ko isti Nemci. A navzlic temu pravi dr. Verstovšek, da bi ne bilo o zasužnjenju duha ne sluha — ako bi vladali nad našim šolstvom klerikalci! Zato pravimo k sklepu: Bog nas obvaruj prijateljev Verstovškovega kalibra, pred sovražniki se bomo že sami branili!

Avstrijski Jugoslovani in morje.

Spisal dr. Karl Slanc.
(Dalje.)

Realke so napravile Angleže velike v gospodarstvu, one stvarjajo na Nemškem Angležem enake delavce kapitalističnega gospodarstva, iste so povzdignile Amerikance na njihovo sedanjo višino. Na Slovenskem vidimo, kako gimnazijec ne more ničesar stvarjati v zgolj tehnično razvrščenem gospodarstvu, kako prihajajo skozi ta vrata tujci in si pridobivajo v naših krajih bogastvo. Ne jeden premogokop na Slovenskem ni v rokah Slovencev in milijone vrednosti stvarja druga od tujcev v naših krajih gojena industrija. Ob našem morju dela tisoče mehanikov v ladjedelnicah; dobro so plačani, a so tujci, naš človek opravlja samo težaška dela. — Ves Trst je praktična realka in tehnika — velika trgovska in prometna šola! Lah se počuti dobro v teh obmorskih naših krajih. — Naravnost prokletstvo je za vse Jugoslovanstvo, da njegovi najboljši talenti delajo kot duhovniki in juristi. Ti ne spravijo gospodarstva naprej, to so še delavci iz feudalne, absolutistične dobe, so za

LISTEK.

Institutka.

Roman.

Spisal Fedor Gradišnik.

Institutke so poznale mater Almo do dna... Znana jim je bila njena pobožnost, vedele so dobro, da ni hinavščina, kar počenja, marveč da korenini v njenem srcu nekaj tako lepega in čistega, nekaj tako nebeško krasnega in nedolžnega, o čemur govore druge vedno in o vsaki priliki, a se tako malo, da, skoraj nič ne ravna po svojih besedah, ker je vse njih besedičenje pač samo prisiljeno in priučeno... Učile so nekaj, česar same niso znale, učile so ljubezen in prijateljstvo, pobožnost, same pa se niso prav nič ravnale po svojih naukih...

Vsa drugačna je bila mater Alma — in to so vedele vse institutke...

A kakor vsako stvar, tako so tudi to lepo lastnost matere Alme izrabile v prvi vrsti v svojo korist...

Večerno inspekcijo v spalni dvorani je imela vsaki dan druga nuna in sicer je bilo to urejeno vedno tako, da učenke niso do zadnjega trenutka nikdar vedele, katera je danes na vrsti... To je bil povod za nervozno čakanje in ugibanje — in kadar so se odprla vrata in je vstopila mater Alma — tedaj so si vse oddahnile... Prijetno in toplo čustvo se je polastilo vseh mladih src in bilo jim je kot da so se iznebile velike, moreče skrbi... —

Tako se je zatopila mater Alma v svojo molitev, da je slednjič molila — sama...

Med dekleti pa se je med tem razvilo pridušeno šepetanje, govorile so in se šalile, ne da bi bila mater Alma kaj zapazila... —

Tam ob svoji postelji je klečala mala brunetka.

Roke je imela sklenjene, njene ustne so šepetale, oko pa je plavalo tja k nasprotni postelji, kjer je čepela Dana, zamišljena in zatopljena.

Vihar je razsajal v mladem srcu smeje brunetke, silen in strašen vihar...

Ljubila je Dano, ah, ljubila bolj kot svoje lastno življenje... In danes — danes ji je pokazala svoje srce takšno, kot je v resnici — in zdrznila se je rečica, ko se je spomnila današnjega popoldneva... Doslej je mislila, da je ona jedina, ki jo Dana ljubi — menila je, da bide tudi njeno srce v tako žarki in vroči ljubezni, da tudi Dana ne pozna drugega nagnenja, druge simpatije, kot do svoje prijateljice... Toda kako kruto se je varala... kako strašno je bila prevarana, kako bridko goljufana... Nikdar in nikoli ne bi si bila mislila kaj takega od svoje prijateljice, od tiste Danice, ki ji je tolikrat zatrjevala večno, neomajano ljubezen, močno, neomajano zvestobo...

Monotono in enakomerno je donel glas matere Alme po dvorani — toda naša mala znanka ga ni slišala... Neprenehoma je zrla tja k Dani in skrivoma si otirala solzo za solzo raz svoje cvetoče, krasno ličice...

»Da bi vsaj enkrat pogledala sem...« si je mislila in s še večjo napetostjo je zrla na Dano... »En sam prijazen in ljubezniv pogled... pa bi mi bilo morda bolje... Ah, Dana, zakaj si mi to storila, zakaj...«

Nekaj rezkega in ostrega jo je dušilo v grlu, in komaj se je premagovala, da se ni spustila v glasen, obupen jok. Videla ni svojih tovarišic, ki so s škodoželjnim pogledi zrla na njo... se suvale s komolci in si pomembno namigovale in šepetale. Oluha je bila in slepa za vesoljni svet... samo to je vedela in znala, da je nesrečna, silno nesrečna...

»Tako, otroci«, je dejala nato mater Alma, »opravičena je naša molitev in upajmo, da nam doleti ljubi Bog prav prijetno in lahko noč!«

To je bil običajni konec inspekcije matere Alme. Niti besedice ni več izpregovorila, ampak dvignila je temne zavese svoje improvizirane sobice in izginila. To je bilo tako redno in gotovo, kakor amen v očenahu.

Tudi danes ni bilo drugače.

Ko je mater Alma izginila v svoji sobici, je priplavalo naenkrat nekaj tako razposajenega in vselega na obraze mladih deklic; njih oči so žarele s čudnim, neznanim ognjem in človek ne bi mogel uginiti, kaj pravzaprav pomeni ta nenavadni sijaj na teh lepih ličicah...

Kot bi trenil, so bile naenkrat vse v posteljah. In pričelo se je hihitanje, čuli so se zadovoljni in veseli glasovi, napol tihi, napol glasni... Precej časa je trajalo vse to... slednjič pa je nastal mir in molk, kakor v grobu. Sladek sen je objel mlada bitja in slišati ni bilo drugega kot utripanje luči tam pod križanim izveličarjem; vse je spalo globoko in mirno...

Vse?...

Ali se ni ravnokar nekaj zgenilo?... Kaj pomenja ta šum in kaj nato ono tiho, oprezno stopanje? O!lej, tamkaj v postelji sredi dvorane se je nenadoma nekaj dvignilo... obsedelo je v postelji belo in strahotno, oziralo se je pazljivo okrog... nato je vrglo odejo raz sebe in stopilo na tla... Postalo je še trenutek ob svojem ležišču in pazljivo napenjala ušesa... Ko je videlo, da je vse tiho in mirno, je stopilo za korak naprej — a obstalo je zopet... Ko se je prepričalo, da je v resnici vse varno naokolu, je stopilo urneje naprej in se ustavilo ob postelji male brunetke.

Bila je Dana...

Nagnila se je globoko dol k postelji in hotela izpregovoriti... V tistem hipu pa se je oklenilo dvoje mehkih rok in jo privilo k sebi...

»Dana, Dana moja, kako težko sem te pričakovala...«

(Dalje sledi.)

to, da vzdržujejo red med alkoholično, nevedno, za kulija izgojeno maso. Dajte našega človeka v šole, katere mu pomagajo v produktivnem obrtnem, rokodelskem in industrijelnem delu: omikan, sit in dobro stanujoč človek se ne boče pretepaval in mu ne bo treba pred razpelom in gorečimi svečami zabičevati, da ga bo zlodij vzel, ako ne govori kot priča resnice in ne bi bilo treba tolikokrat sprevideti, da naše cerkve ne upivajo kaj prida na vzgojo značajnosti; **delo** je novi organizator mas narodnih in dobra hrana, obleka in človeka vredno stanovanje ter berilo podaja tudi človeku mase času primerno etično naziranje. Razven kineta Jugoslovani nimamo pravih produktivnih delavcev, ki bi bili naši ljudje. — Nič drugega ne zahtevam od naših centralnih vlad, kakor to, da nam dajo v Trstu zraven univerze tudi tehniko, mehanične šole v Dalmaciji in Trstu, realke pa v drugih krajih in vzgajali se bodo delavci, kateri bodo ponos države. Dalmatince vozari kot mornar po vseh morjih, spreten je tudi v tehničnih opravkih na ladijah. Temu človeku je prirojena tehnična spretnost in revež redko dobi boljši kos kruha, kakor je kos navadnega matroza. Škoda je, da je nadvojvoda Maks šel po smrt v Ameriko. Ta je rad bival ob Jadranskem morju, ta je spoznaval važnost tega morja za državo ter napeljeval prestolonaslednika Rudolfa na to.

Univerza v Trstu za Italijane in Jugoslovane, ki živijo v Dalmaciji in okoli Trsta, tehnika za vse Jugoslovane! — Obe visoki šoli pod isto streho! — 700.000 avstr. Italjanov in recimo 6 milijonov Jugoslovancev bi pošiljalo svoje fante na visoke šole v Trst. Ali bi Italjani zmogli toliko Jugoslovancev? — Ali mislite, da imata slovenski in dalmatinski fant vodeno kri! Parkrat bi se stekli z Italjani in jih dobro nabili in mir bi bil; naši bi se učili igrati italjanščine in Italjan bi tudi poskusil, ako premore naučenje hrvaščine. V kratkem bi imeli profesorje Jugoslovane in Italjane in ti dve visoki šoli ter mehanična šola bi tako lepo složile laški in slovenski element v prid svojih narodov in v veliko korist vsej zemlji! Za vse ljudi, ki se rodijo na avstr. južni zemlji bi bilo potem dosti dobrega zaslужka, boljšega življenja in državi bi ne bila sramota, da ona podaje med evropskimi državami največji kontingent kulijev tuji industriji. — Ne morem si lepšega, pripravnega kraja misliti, kakor je Trst za vioke šole za nas Jugoslovane. Danski škof Grundwig, ki je sprožil idejo ustvaritve ljudskih vseučilišč, je želel, da bi bilo na Danskem v najlepšem, zgodovinsko najvažnejšem kraju. Za nas Jugoslovane, za avstr. Italjane je Trst ta kraj. Tukaj so veliki duševni horizonti, tukaj se mladiči učijo, če z zaprtimi očmi hodi ob morju. Kako brezbrizno v Avstriji ravna vlada s človeškim materialom, se vidi v Trstu. Tukaj doli na slov. jugu imajo v Dalmatincu in Italjanu spretnega človeka za vsa tehnična dela in temu odpirajo po večjem le gimnazije. Tudi Slovenec ima te sposobnosti, naši kmetje so za se spretni rokodelci v stavbah. Koliko denarja na leto zaslužijo zidarji iz Italije v naših avstr. deželah! — Pa imamo Čiće, ki morajo po vsem svetu okoli na delo s kamnom, ker si ne vedo pomagati doma. Dalmatince kaže v svojih stavbah mojstra in umetnika. Ni šole, ki bi budila, ki bi izgojila te spretnosti! Naša mornarica bodi trgovska, bodi vojna, rabi šolane delavce. Milijone stanejo ladje, ki se zaupajo mornarjem, milijone vrednosti prevažajo in ljudi. Kaj bi pridobile po realkah, tehniki in mehaničnih šolah v naših jugosl. krajih te mornarice, koliko denarja bi služili naši ljudje, ko zdaj opravljajo le težaška dela, tuji pa vlečejo mastne zaslužke. Težko je človeku, ko pogleda v temno zarjavel obraz našega Čiće, Dalmatince, — prostega matroza — ali zidarja s kamnom! — Gospodarstvo si bo že samo pomagalo tudi na teh jugosl. tleh. Ti kraji so po naravi prebogato obdarjeni, da bi šlo mimo njih in Slovani si bo že pomagal naprej; le delj časa bo trajalo, ker je toliko nepotrebnih, umetno napravljenih ovir. Treba je učvrstiti slovanski element ob Adriji, to je danes prav navadna resnica in postaja čim očitnejša; par milijonov vsako leto več v drž. proračun za čas in krajem primerne šole v teh krajih in pomoglo bi se našemu ljudstvu na slovanskem jugu kar hitro naprej; po preteku petdesetih let bi se državi vračali ti milijoni z obrestmi v velikih davkih, katere bi ti dobro ukvarjeni naši delavci plačevali državi in ob obmorskih avstr. krajih stvarili vse, kar zahteva novodobno gospodarstvo. Le kakrat kratka vojna z Italjani bo stala milijarde denarja. Ali najsigurnejša armada ali vojno brodovje bi bilo proti Italjanom v Italiji deset milijonov modernih omikanih, v realnih predmetih šolanih Jugoslovancev. Naj Italjanu po naših deželah skominajo usta, mi sami bomo nekaj zanje, kar ne bodo mogli prebaviti in Italjan v naših krajih ne bo želel polente iz Italije, ko bo kaj boljšega dobival v avstr. južnih deželah.

Država ima naše srednje in visoke šole v svojih rokah. Sami si ne moremo istih stvarjati. Ako državne vlade nimajo razumevanja za važnost naših dežel, potem si bomo mogli sami pomagati. Gospodarstvo bo nam šlo na roke, ali poslalo bo tujce mej nas iz Italije, iz nemškega rajha, ker nemški Avstrijci nimajo ljudi v izobilju, Madjari pa sploh ne kultivirancev in strokovnjakov moderne gospodarstva. Ta kolonizacija bo tujčila naprej, zavirala bo naravne razvoje našega ljudstva na slovanskem jugu. Potujčenje v sedanjih časih ni mogoče na tako velikem terenu, kakor je avstr. slov. jug, tudi Prusi ne bi zamogli tega, ki se sedaj vadi-

jo na svojih Poljaki. Ali zaviralo bo to tujčenje naš razvoj.

Slovenci in Dalmatinci smo na najnevarnejših postojankah. Ali tudi nam se ni bati, da umremo narodne smrti. Omika je tudi že postala internacionalna. Avstr. Nemci dobivajo od bogatega strica svoje deleže, naši Italjani iz Italije, od svoje matere, kakor jo zovejo, mi od Nemcev, Italjanov in izven naše države. V pridobivanju vsesvetske omike Slovenci vzlic navedenim velikim oviram nismo zadnji. Naša mesta so moderno opravljena in nekaj bogastva je že v našem meščanstvu, ki more staviti nove hiše, stare popravljati, staviti že drage tvornice in trgovati z večjim kapitalom. Meščanski otroci se že učijo v novejšem času dobro, ne zgubi se jih dosti odstotkov pred dovršenjem šol in v vseh strokah ved tekmujejo s sinovi kmetije. Ljubljana daje v tem oziru najlepši vzgled. Tudi v obmejnih deželah so videti dobri uspehi navzlic utrakvističnemu značaju šol in drugih ustanov in v vsem življenju. Tudi Amerikanci ne stvarjajo originalne kulture, tudi isti so dobivali in še dobivajo kulturne elemente iz Evrope od najbolj omikanih narodov, ali ti so postali zraven že skoraj večji kot oddajalci omike v Evropi. Amerikanci imajo najbogatejšo zemljo. Tem se ne moremo Slovenci primerjati, ali storilo se je že toliko pri nas, da ni obupati, potujčenje stagnira in bo jenjalo ko se vsi deželani zavejo svoje večje naloge. Tako kakor pri nas se upeljujejo elementi omike tudi na Hrvaškem. Tam deluje blagotvorno domače vseučilišče, dasi še ni popolno in velika trgovska mesta Zagreb, Reka in Osjek. V Dalmaciji imajo iste ovire pri napredovanju kakor mi Slovenci. Vprašanje je, ali so avstr. Nemci tako dobra rasa kakor Nemci v rajhu. Menda ni bilo povsem dobro križanje Nemcev s Slovani in narobe. In to se je dogajalo v veliki meri v Avstriji. Saj še danes obstaja blizu Dunaja nekaj slovanskih vasi, katere zovejo »Kroatendörfer«. Kakor sem povedal, je bilo tako križanje na Gorenjskem in v Savinski dolini dobro. Na Kranjskem je danes kakih 15 tisoč Nemcev-Kočevarjev, ki živijo kompaktno vkup v diaspori, obdani od Slovencev. Kakor jih varujejo naše vlade, vendar doma ne pridejo naprej, le v trgovini s sadjem v drugih deželah so si nekateri pripravili večje bogastvo. V akademičnih vedah so dali dosedaj le jednega vseučilišnega profesorja. — Morda pa ni upoštevati samo križanja, morda so v Avstriji vsi narodi bolj počasni v duševnem razvoju ter zraven seveda v razvoju gospodarstva. — Milije, v katerih živimo, je tak, da imamo v obče predobro hrano. Mi Avstrijci se večinoma predobro hranimo in poln želodec se ne uči rad. Trda vzgoja stvarja včasih hitrejšo napredovanje. Čehi so si še le v novejšem času priborili več delokroga v svojih deželah in s tem razvili tudi svoje gospodarsko in duševno omiko. Imajo se za ta napredek zahvaliti v prvi vrsti svojim realkam in tehničnim šolam ter svojemu številu. Vsak kos zemlje jim je bil dosti vreden; učili so se obrti, učili se na visokih šolah in so tako spravili svoje zavode naprej. Poljakom se ne more odrekati dobra rasa. Imeli so svojo državo, imajo sedaj v Avstriji v narodnostnem oziru vse, kar želijo in vendar še niso dosti razvili modernega gospodarstva. Med Poljaki je dolgo trajal srednji vek, feudalizem brez meščanstva. Zemlja Poljakov je pa bogata. Avstrijski Nemci so iz svojega razvili malo kulture; pridobivali so jo po večjem kakor avstr. Slovani od drugod. Jugoslovani smo zamudili dosti časa, ali ne moremo misliti, da smo inferijorna rasa. Le hitreje je treba delati; avstr. Nemci imajo že precej fonda in množijo se, lačni so naših dežel. Italjani so še nevarnejši, ti se množijo v Italiji kakor kunci in v naše kraje prihajajo po zaslužkih. Milije, v katerem živimo avstr. Jugoslovani je dober, naša zgodovina kaže, da smo vzrasli v hudem trpljenju. Nimamo dosti svetlih strani v naši zgodovini, da bi se mogli ozirati na nje, in bi iste sodelovale v nas, nas unemale; ali Jadransko morje pljuska ob naših obalah, srce, kaj si želiš več!

(Konec sledi.)

Politična kronika.

GOVOR SKUPNEGA VOJNEGA MINISTRA SCHÖNAICHA V VOJNEM ODSEKU AVSTR. DELEGACIJE.

Včeraj je spregovoril v vojnem odseku avstr. delegacije skupni vojni minister Schönaich. Odgovarjal je obširno na razna stavljena vprašanja in želje delegatov. Po njegovem mnenju je treba rekrutni kontingent zvišati. S tem v ozki zvezi je uvedba dveletnega aktivnega službovanja in reorganizacija nekaterih vojaških oddelkov, kakor pred vsem železničarskega polka, preuredba vojaške avtomobilne službe in uvedba organiziranega vojnega zrakoplovstva. Vojaška uprava namerava upeljati tudi posebne oddelke za fizično manj sposobno moštvo. Novi vojaški zakon je že izdelan ter se nahaja pri obeh vladah v presojo in odobrenje. Glede enoletnega prostovoljstva poroča skupni minister Schönaich, da ostane ta pravica neomejena in da ni nič prikraššana. Narobe, z novim zakonom bo celo podaljšan rok za položitev dokaza usposobljenosti od 1. marca na 1. oktobra. Pač pa odpade takozvana skušnja usposobljenosti (Intelligenzprüfung) in v bodoče na podlagi take skušnje ne bo mogel doseči nihče več pravice do enoletnega prostovoljstva. Enoletni prostovoljci se bodo v bodoče

sprejemali brez izjeme na državne stroške. Obilgatorični častniški izpit koncem leta odpade. Olajšave za oprostitev vojaške službe bodo razširjene ter zakon določa za to posebne pogoje. Pripravlja se zakon, ki zasigura podčastnikom preskrbitev. O trpinčenju vojaštva poroča skupni vojni minister, da so se šikane vojaštva v pretečenem letu zmanjšale za 25%. Minister Schönaich povdarja, da z vsakim delom dela za to, da se odpravi dvoboj v armadi. Glede vojaške asistence na Hrvaškem trdi minister, da je hrvaška vlada opravičena na podlagi neke zakonite določbe zahtevati od vojaške uprave asistenco. Ker je v 13. armadnem zboru premalo vojaštva, so se morali pritegniti tudi posamezni infanterijski in kavalerijski oddelki iz 3. armadnega zbora in poslali na Hrvaško. Po odgovoru skupn. ministra Schönaicha je bila generalna debata o vojnem proračunu zaključena. — Specijalna debata se vrši danes.

ČESKO-NEMŠKA SPRAVNA POGAJANJA.

Sinoči so se posvetovali nemški zaupniki o čeških kompromisnih predlogih glede § 38 in § 42 deželnega reda. (Natančneje jutri.) Sodi se, da so jih sprejeli, in s tem bi bil sporazum med Nemci in Čehi na Češkem dosežen. Deželni zbor bo najbrže sklican že 3. novembra, da sprejme pravne zakone in pa davčne predloge. Zasedanje bo kratko, ker misli biti sklican sredi novembra že državni zbor. Govori se, da bodo dobile osebe, ki so sodelovale pri česko-nemških pravnih pogajanjih v Pragi, visoka odlikovanja.

Dne 1. novembra ob 8. uri zvečer priredi „Celjsko pevsko društvo“ v „Narodnem domu“ gledališko predstavo: „Svetinova hči“, igrokaz v 3 dejanjih.

Štajerske novice.

v Dvoboj med Marckhlom in Malikom. Poslanec Malik je na shodu v Pobrežu pod Mariborom očital poslancu Marckhlu, da je sicer on govoril na javnih shodih proti laškemu vseučilišču, ozir. pravni fakulteti, nemškonacionalna zveza pa da je za njo. To očitje je spremljalo nekaj prav mastnih psov in sumničenj, ki so že itak naveden inventar v Malikovih govorih. Marckhl je precej dolgo odlašal z odgovorom — in še le včeraj smo čitali v „vahtarici“ prav ponižen zagovor, da je Marckhl morda proti fakulteti ali uklonil se je večini v svojem klubu in ni hotel delati težkoč. Seveda tudi Marckhl vrača Maliku glede ljubeznivosti milo za drago. Nerazumeta se torej niti ta dva vsenemška poslanska soseda.

v Značilna malenkost. Uprava celjske deželne bolnišnice razglša po nemških listih, da naj vložijo oni ki hočejo v letu 1911 dobavljati za ta zavod meso, pecivo mleko, špecerije in drva svoje oferte do 1. nov. pri upravi celjske bolnišnice. Čudimo se, da ta uprava ne najde poti do slovanskih listov, kar bi bilo pravično ne le z narodnostnega, temveč tudi primerno s stvarnega stališča. Ali ne bi hotel napraviti dež. odborinik Robič, ki ima referat o bolnišnicah, če se ne motimo, kajti čutiti tega ni, tukaj reda?

v Slovensko gledališče v Celju. Od vseh stranij se je letos že povpraševalo, kaj bo z gledališkimi predstavami na celjskem odru. Danes lahko javljamo, da so tudi za letošnjo sezijo redne predstave zagotovljene. Prepričani smo, da bo ta vest vsakogar zadovoljila in razveselila, kdor je imel priliko videti celjsko gledališče lansko zimo. Splošno se je priznavalo, da je presegala igranje celjskih igralcev nivo navadnih diletantskih predstav, kar je bilo toliko večjega pomena, ker so se vprizarjale res težavne igre. Spominjamo se na „Žetev“ in na „Revizorja“. Gotovo bo tudi letos celjsko gledališče najmanj ostalo na lanski višini, kajti kakor zvemo, ostanejo našemu odru zveste vse priznane dobre moči iz lanske seziže, vodstvo predstav pa je itak v rokah našega Rafka Salmiča, katerega ime samo je že jamstva dovolj, da bodo nudile gledališke predstave res umetniški užitek. Upamo torej, da bo občinstvo mnogobrojno posečalo naše gledališče v Narodnem domu in pokazalo vsem onim, ki žrtvujejo večer za večerom za povzdigo celjske družabnosti, da ve njih delo ceniti. — Vrsta letošnjih predstav se otvori z igrokazom „Svetinova hči“, ki se vprizori na Vseh svetnikov dan ob 8. uri zvečer. Pričakujemo, da bo že prvi dan dvorana polna in opozarjamo občinstvo iz Celja in od zunaj, da si pravočasno zagotovi sedeže.

v Svetinova hči. Vstopnice za gledališko predstavo dne 1. novembra ima kakor lani v prodaji „Zvezna trgovina“ v Celju. Cene sedežev

so iste kakor lani. O igri sami priobčimo daljše poročilo. — Pripomnimo, da sodeluje pri gledališki predstavi polnoštevilna celjska narodna godba.

v Dijaška kuhinja v Celju ima svoj občni zbor v soboto dne 29. oktobra t. l. ob 2. uri popoldne v dvorani Celjske posojilnice s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika, 2. poročilo tajnikovo, 3. poročilo blagajnikovo; 4. eventualni predlogi; 5. volitev novega odbora. Vsi častiti člani se uljudno vabijo k obilni udeležbi.

Čebelarstva podružnica za Celje in okolice je imela v nedeljo, dne 23. oktobra svoj redni občni zbor ob zelo pičlem številu udeležnikov. Glasom tajnikovega poročila je štela ista v pretečenem letu 75 udov. Pomladanske shode je priredila v Vojniku, v laškem okraju, na Teharjih in na Vranskem. Na prvih treh je predaval potovalni učitelj g. Jurančič, na zadnjem g. nadučitelj Černej iz Griž. Jesenski shodi so se radi skrajno slabe čebelarke letine opustili. Podpore je podružnica sprejela od občine Celjska okolica 25 K, od okrajnih zastopov Laški trg in Vransko po 20 K, za kar se je izrekla zahvala. Udom je podarila brezplačno dva panja dunajske mere. — Izmed časopisov si je naročila: „Slovenski čebelar“, „Hrvatsko Pčelo“, dunajski „Bienenwatter“, „Schweizerische Bienenzeitung“ in „Deutsche illustrierte Zeitung“, kateri bodo koncem leta vezani in udom na razpolago. — Stanje blagajne koncem leta je 26 K 04 v. Podružnica si je izvolila enoglasno svoj dosednji odbor. Več privlačilne moči je imelo predavanje g. učitelja Levstika o vzimovanju čebel in izboljšanju čebelne paše in končna igra „Čebelarjev god“. Vrtna dvorana hotela „Pri belem volu“ je bila polna občinstva; blizu 200 oseb je poslušalo njegov dober govor. Ob koncu mu je poplačalo ta trud z aplavzom. Podružnica mu izreka tem potom iskreno zahvalo. Tudi igra „Čebelarjev god“ je občinstvu splošno ugajala. K.

v Iz Kozjega. (Tatvina). Pred kratkim je opazila posestnica Zakošek, da je nekdo siloma odprl njen zaklenjen kovčeg in ukradel iz njega vso gotovino v znesku 105 K.

Imenovanje. Imenovan je za drž pravdnika v Celju dr. Fr. Bračič, pristen Nemec seveda.

Otrok zgorel. Sinoči je odšla žena krojača Miha Šerbeca v Gaberju ob 6. uri od doma. Na mizi, poleg katere je stala posteljica z otrokom, je pustila gorečo luč. Otrok se je zbudil, začel jokati in brcati ter je prevrnil svetiljko; vnela se je posteljica, in je pričela goreti z otrokom vred. Ko se je pričelo kaditi, so opazili to sosedje in g. Jakob Kepa je hitro zadušil ogenj. Zgorelo je nekaj pohištva in obleke, otrok pa je bil tako opečen, da je v bolnišnici, kamor ga je neprevidna mati hitro zanesla, takoj umrl.

V Celju so zaprli 25. t. m. nekega Stergarja, ki je imel prepovedane opravke s 3 fanti, starimi od 14 do 16 let.

Iz Žalca nam pišejo: Šele v najnovejšem času so dosegli trgovski pomočniki zakonito določeno 12 ali 13urno delo na dan. Pa kaj ko večina trgovcev na deželi zakona ne upošteva. Ali je znano n. pr. trvdri Krašovec v Žalcu, da je določila trgovska zadruga za celjsko okolico, naj se odpirajo trgovine od 1. apr. do 30. sept. zjutraj ob 6. in zapirajo zvečer ob 8 uri? Ostali čas v letu pa se imajo odpirati trgovine zjutraj ob 7. in zapirati zvečer ob 7. Upoštevamo položaj trgovcev na deželi, ki je mnogo drugačnejši kakor v mestih — ali tudi mi trgovski pomočniki smo vendar ljudje in ne stroji! Kupce se mora v tem oziru navaditi na red — in dobro bo za trgovce, še bolj pa za pomočnike.

Občina Bočna pri Gornjemgradu bi se naj popočila »Slov. Gosp.« razdelila tako, da bi soseski Sv. Lenart in Sv. Florjan tvorili lastno občino.

Tatvina. Gostilničarju Paaru blizu Sp. Dravogradu je ukradel nekdo iz spalnice čez dan 300 K. Tatvine sumljiv je neki mož, ki je hodil tam okrog in se je izdajal za žganj. agenta.

Iz Središča nam poročajo: Vino letnika 1910 bode vsled lepega vremena pred in po trigtvi jako dobro in bode glede kakovosti prekosilo celo letnik 1908. Priraslo ga je sicer malo in cena mu je zelo visoka. V ormoško-ljutomerskih gorah se plačuje sedaj mošt po 50—64 vin. Vsled silnega navela kupcev bo ves letošnji pridelek v kratkem času oddan.

K pisavi nekaterih krajevnih imen nam piše neki gospod iz Maribora: Pisava nekaterih krajevnih imen mi ne ugaja. Ljudstvo pravi v Gabrijih (tudi Gabrijah), nikdar pa v Gaberju. Istotako tudi v Čadramljah in ne v Čadramu, v Vitani (Vitania) in ne v Vitanju, v Skomri in ne v Skomrah, in ne v Koblji ali na Koblju, in ne drugače v Oplotnici in ne v Oplotnicah itd. Marsikdo smatra to za dlakocepljenje, ali dobro je gotovo, da skušamo ohraniti krajevnim imenom tiste oblike, ki žive v narodu.

Ženin se je zastrupil. Včeraj popoldne se je zastrupil revident Južne železnice Avg. Kotnik na službenem potu iz Gradca v Bruck s strihinom. Prepeljali so ga sicer še živega v bolnišnico v Bru-

cku, vendar bo težko ozdravel. Kotnik se je mislil prihodnji mesec oženiti; zastrupil pa se je sedaj radi prepirov s svojimi sorodniki.

Drobne novice. Pri okrajnem sodišču v Mariboru imajo vsi sodniki na mizah Südmarkine vžigalice. Vprašamo, ali se na »višji« migljaj izzivajo sloven. stranke in pozivamo, da se ta netaktnost nemudoma odpravi. — Čuden slučaj. Pri Sv. Antonu na Pohorju so pokopali kmetico Marijo Petrun, po domače Kuternico, katera je umrla ravno isti dan, ko je bila pred enim letom z drugim možem poročena. — Zaradi konkurence sta se sprla raznašalca žemelj 71 letni Mihael Hobot od Sv. Benedikta v Slov. goricah in Jožef Falentan. Hobot je v prepriu udaril Falentana s palico po roki tako zelo, da mu je zlomil palec. Dobil je za to pred okrožno sodnijo 6 tednov ječe. — Nesreča pri stavbi. Pri zgradbi nove šulferajnske šole na Bregu pri Ptujju je padel zidar Anton Simič tako nesrečno z odra, da si je na več mestih polomil kosti. Prenesli so ga v bolnišnico. Ta šola prinaša nesrečo, še predno je zgrajena!

Druge slov. dežele.

Kranjski deželni zbor je imel včeraj zopet sejo. Govorilo se je o računskem sklepu grškega zaklada za l. 1909, ki izkazuje zopet deficit. Pri razpravi o računskem zaključku dež. prisilne delavnice za l. 1909 se je razvila živahna debata in se je od govornikov obeh strank soglasno izreklo mnenje, da prisilna delavnica ne sme delati konkurence domači obrti. Naročilo se je deželnemu odboru, naj proučuje, kako bi se zavod v tem smislu preuredil. Nato se je razpravljalo o raznih podporah, dalje o raznih šolskih zadevah. Sklenilo se je, obrniti se na štajerski deželni odbor, da zviša prispevek štajerske dežele za meščansko šolo v Krškem primerno številu učencev iz štajerske kronovine. Dalje se je sprejela resolucija posl. Gangla, naj državna oblast da vsakemu okr. šolskemu nadzorniku dovolj pisarniških moči, da bo mogel mirno opravljati svoj nadzorniški posel. Dalje resolucijo istega poslanca, s katero se vlada poziva, naj prispeva k vzdrževanju ljudskega šolstva oziroma k plačam ljudskega učiteljstva vsaj 50%. V zadevi preosnove c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji v splošno javno ljudsko šolo se sprejme predlog dr. Kreka, da dež. zbor odklanja tako preureditev, ali z drugimi besedami zahteva od države, da šolo v tem smislu preuredi. — Posl. Žitnik je poročal o zakonskem načrtu glede uvedbe davka na rastočo vrednost nepremičnin. Posl. dr. Triller soglaša v principu z uvedbo takega davka, a zdi se mu, da za Kranjsko, skoro izključno agrarno deželo, tak davek ni. Zakonski načrt se je sprejel. Koncem seje se je razpravljalo o nujnih predlogih posl. Berna v zadevi telefonske zveze čez Gorenjsko, in posl. Lampeta glede kompenzacij za kanale tudi za Kranjsko. Oba predloga sta se sprejela. — Danes je zopet seja.

Tržaški deželni zbor. Zasedanje tržaškega deželnega zbora je bilo otvorjeno sinoči ob pol 6. Poslanec Bracchi je poročal o delovanju deželnega odbora in o programu deželnozbornskega zasedanja. Sos. dem. posl. Puecher je predlagal, naj se že v tem zasedanju reši vprašanje reforme zakona, glede prispevanja in obdačenja dedščin za deželni šolski fond in vprašanje reforme občinskega volilnega reda. Slovenec, poslanec dr. Slavik je ostro kritiziral poročilo poslanca Bracchia in zlasti omenjal, da deželni zbor glede šolskega zakona in glede zakona o zemljiški knjigi, ki še nista zadobila sankcije, ni nič predelal in zadeve ni predložil vnovič deželnemu zboru. Dr. Slavik je nadalje ostro kritiziral postopanje Italjanov, ki pod krinko narodne obrambe zatirajo Slovence. Poročilo referenta je bilo sprejeto z glasovi večine in na to je bila seja zaključena.

Uvoz argentinskega mesa. V decembru pripelje od družbe »Austro-Americana« najeti angleški parnik »Vyandotte« 650—800 ton argentinskega mesa v Trst.

v Tržaški mestni svet je sklenil zgraditi 1000 majhnih stanovanj za nižje sloje.

v 80letnico obhaja jutri 29 tm. v Cerkljah pri Krškem nadučitelj Simon Lomšek.

v Poročilo se je v Ljubljani g. Lavoslav Bučar, župan, posestnik itd. v Kostanjevci na Dolenjskem, z gđ. Frido Gatsch. Mnogo sreče!

v Na Goriškem se vršijo tekoče tedne po raznih občinah občinske volitve. Klerikalci po vrsti povsod propadajo. Na Vogrskem, kjer so bili do zdaj v starejšinstvu sami klerikalci, so zmagali naprednjaki v vseh treh razredih. Naprednjaki so zmagali tudi v Podgori, v Prvačini, v Beljah, v Ročinju; Št. Peter so klerikalci z veliko težavo in s sleparstvi v dveh razredih obdržali. V Tolminu so zmagali naprednjaki. Klerikalna mogočnost se ruši na vseh koncih in krajih.

Društvene vesti.

v V Bočni ima »Gornjegrajsko učiteljsko društvo« v nedeljo, dne 6. listopada t. l. svoj letošnji redni občni zbor, točno ob 10. uri dopoldne v tamošnji šoli. S tem občinim zborom je združena tudi proslava stoletnice Stanko Vrazove. Vspored priobčimo pravočasno.

v Akad. tehn. društvo »Tabor« v Gradcu ima svoj prvi redni občni zbor z običajnim spo-

redom v soboto, dne 29. tm. ob 8. uri zvečer v gostilni »zur grünen Steiermark«.

v Klub jugosl. montanistikov »Sloga« v Pribramu, si je izvolil za zimski semester sledeči odbor: Matija Lipužič, predsednik; Bogdan Pavlovič, tajnik; Milan Vulović, blagajnik; Josip Močnik, knjižničar.

v Na I. red. obč. zboru slov. akad. društva »Adrije« dne 22. tm. izvoljeni odbor se je konstituiral tako: MUC Brunon Weixl, predsednik; St. ing. Evgen Tujec, podpredsednik; MU st. Boris Šlajmer, tajnik; St. ing. Rado Schweiger, blajnik; St. iur. Avgustin Reisman, knjižničar; St. ing. Fran Lapajne, časnikar; St. iur. Saša Železnikar, gospodar; St. ing. Drago Leskovšek in St. iur. Vekoslav Goričan, namestnika; MUC Ivan Jurečko in St. ing. Ivan Zorman, preglednika. Obenem naznanjamo, da se vrši II. izredni občni zbor »Adrije« v soboto dne 29. tm. v društvenih prostorih.

Narodni gospodar.

v Trgovske razmere na Portugalskem. Kakor poroča avstro-ogrski generalni konzulat v Lisaboni, je nastal na Portugalskem popoln mir in trgovske razmere so že popolnoma normalne. Ker nova vlada z veliko energijo vzdržuje mir, se ni bati, da bi se trgovske zveze s Portugalsko morda poslabšale.

Otvoritev trgovskega pristanišča v Port Arturju. Japonska kolonija je v navzočnosti kineskih in evropskih zastopnikov slavila otvoritev portarturškega trgovskega pristanišča za vse narode.

v Likvidacija tržaške »Banca popolare.« Kakor poročajo iz Trsta, bo »Banca popolare di Trieste« najkrajše morala likvidirati. Vloge do zneska 20.000 K bodo izplačevali takoj v gotovini, od večjih vlog pa samo 70 odstotkov takoj, 30 odstotkov pa proti jamstvu v teku enega leta. — Akcijski kapital je popolnoma izgnan.

Razredna loterija v Avstriji. Dunajski finančni krogi se zopet bavijo z vladno namero, vpeljati v Avstriji namesto male loterije razredno loterijo. Večina dunajskih denarnih zavodov je vladi že predložila izdelane projekte glede razredne loterije. V vseh teh je končno šlo za to, da se državi da gotova garancija glede dohodkov loterije. Menjalnično društvo »Merkur« je izdelalo načrt, po katerem bi država od razredne loterije dobivala mnogo več nego od male loterije. Vendar pa za zdaj ni verjetno, da bi se finančni minister odločil za kakega teh projektov. Vlada namerava namreč uvesti razredno loterijo v lastni režiji, oziroma pod vodstvom avstrijske poštne hranilnice, ki ima po posredovanju poštних uradov tako organizacijo, kakršne nima niti ena banka. Posameznim bančnim zavodom bi se zagotovila pravica, da pri teh poslih sodelujejo s stalno kvoto.

Dnevna kronika.

Umetniška razstava v Sofiji. V veliki dvorani bivšega hotela »Royal« v Sofiji je bila te dni otvorjena umetniška razstava. Razstavljenih je 160 slik najodličnejših evropskih umetnikov. Cene slik znašajo 100 do 9500 levov.

Edini srbski list v Dalmaciji »Dubrovnik«, ki je pred tedni začasno prenehal izhajati, je izšel iznova v Dubrovniku ter bo odslej izhajal redno kot organ dalmatinskih Srbov.

v Smrt hrvaškega pisatelja. V Sinju v Dalmaciji je v soboto umrl po daljšem bolehanju v 71. letu svoje starosti ugledni hrvaški zgodovinar dr. Ivan Marković, frančiškan. Pokojnik je bil navdušen narodnjak, v političnem oziru somišljenik velikega Strossmayerja. Njegovo najimenitnejše delo je bila zgodovinska razprava »Bizantinizem in cezarizem«.

v Italija in avstrijska mornarica. Veliko pozornost vzbuja članek v italijanski mornarski reviji »Preparazione«, ki se bavi z zgradbo avstrijskih dreadnoughtov ter pravi, da namerava Avstrija zgraditi 10 dreadnoughtov. Članek pravi, da je to oboroževanje in ojačanje avstrijske mornarice obrnjeno le proti Italiji, kar je jako čudno, ker se na oficijalnih sestankih tako zelo poudarja presrečnost medsebojnega razmerja.

v Sanacija portugalskih financ. Iz Lisabone se poroča, da namerava nova portugalska vlada poplačati vse portugalske dolgove v inozemstvu, ki znašajo okoli ene milijarde, ter da hoče v ta namen najeti veliko posojilo.

v Portugalski jezuiti na Ogrskem. Knez Nikolaj Esterhazy je ponudil iz Portugalske izgnanim jezuitom svoja zemljišča, da se tam naselijo. Knez Esterhazy je patron 83 ogrskih župnij ter bo v vseh teh župnijah nastavljal portugalske jezuite. Tudi jim proda pri tej priliki nekaj zemljišč, na katerem sezidajo jezuiti velik samostan.

v Ogerski narodnostni kongres. Ugledni slovaški rodoljub dr. Ljudevit Bazovski je v »Slovenskem Denniku«, ki izkaja v Pešti kot organ slovaškega poslanca Milana Hodže, sprožil misel, naj bi vse nemadžarske narodnosti na Ogrskem priredile v enem izmed glavnih mest Evrope velik kongres, na katerem bi se naj razpravljalo o mađarskih nasilstvih v svrhu, da se vsa evropska javnost temeljito pouči o »viteških« Mađarih. Ta

predlog je našel radosten odmev zlasti med ogrskimi Romuni in v romunskem časopisju.

V Bolgarska šola v Bukareštu zatvorjena. Bolgarska kolonija v Bukareštu, v prestolnici Rumunske, si je pred tremi leti osnovala svojo šolo. Letos je bil odprt tretji razred. Nedavno tega je bolgarsko šolo nadzoroval državni inspektor Simeonescu. Ta je podal vladi tako neugodno poročilo, da je izdal nančni minister Marzun takoj ukaz, naj se šola zapre. Kakor pišejo romunski listi, je bil glavni vzrok za zatvoritev šole to, da otroci, ki so obiskovali to šolo, niso bili Bolgari, marveč Romuni. Da bi oblast premočila, je bil ravnatelj šole romunska imena otrok pobolgaril. Seveda je to samo izgovor, v resnici pa je pravi povod zatvoritve šole protibolgarska politika, ki o jej na Romunskem inavgurirala nedavno tega sklenjena vojna konvencija med Rumunsko in Turčijo.

Obsojeni mladi morilec. Dunajsko porotno sodišče je obsodilo gimnazijca Skalo, ki je izvršil umor na 17 letni služkinji Rozi Burger, na deset let težke ječe, ker morilec še ni spolnil 20 let. Skala je izjavil, da je s kaznijo zadovoljen, njegov zastopnik pa je vkljub temu prijavil v imenu očeta ničnostno pritožbo. Obtoženec je napravil utis umobolnega.

Preganjanja republikancev in socialistov na Španskem. Španska vlada je dala zapreti mnogo republikancev in socialistov. Ministerski predsednik Canalejas je izjavil v zbornici, da so aretiranci delali državni nevarno propagando ter da so celo vojaštvo nagovarjali, naj pobijejo kralj in udane častnike.

Obrambni vestnik.

Za Ciril-Metodov obrambni sklad so se zavezali nadalje prispevati sledeči p. n. gospodje: 846. Županstvo Sežana (plačalo 50 K); 847. Goršetovo omizje „pri Novem svetu“ v Ljubljani (plačalo 200 K); 848. Okrajna posojilnica in hranilnica v Sežani (plač. 50 K); 849. Volosko Opatijsko slov. omizje (zapltnikarji) za spomin 20./IX. 1908 namesto venca na grob padlih žrtev en kamen.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prosi vse denarne zavode in narodne tvrdke, da bi blagovolili nabirati rabljene poštne znamke v korist družbi. Leta 1909 je družba dobila za stare znamke 182 K 60 v.

Iz Maribora. Za Ciril-Metodovo družbo je darovala občina Sv. Jurij na Ščavnici 5 K. Hvala prisrčna! — Za Ciril-Metodovo družbo je nabral g. Štant v „Narodnem domu“ 2 K 30 v z gramofonom tvrdke Babič v Mürzschlagu, ki izdeluje moderne gramofone s slovenskimi komadi.

Po svetu.

v **Deutsches Volksblatt** preide v roke krščanskih socialistov! Včerajšnja „Arbeiter Zeitung“ prinaša vest, da se pogaja izdajatelj „Deutsches Volksblatt“ Vergani, ki je v zadnjem času napal tudi večkrat voditelje krščanskih socialistov, z vodstvom krščanske socialne stranke, da preide list v last stranke, ki hoče na ta način tega neprijetnega nepridiprava odstaviti. List preide baje v roke stranke po posredovanju trgovskega ministra dr. Weisskirchnerja. Vergani zahteva za to 2 milijona kron. Današnji „Deutsches Volksblatt“ hoče sicer to vest prikriti, toda to se mu ni dobro posrečilo.

v **Grof Sternberg proti klerikalizmu.** V včerajšnjem „Wiener Tagblattu“ piše znani grof A. Sternberg, velik ljubljeneč klerikalcev, o revoluciji na Portugalskem ter konstatira v njem, da pomenja portugalska revolucija upor ljudstva proti klerikalnemu izkoriščevanju in nasilstvu. Znamenje časa je, da klerikalizem povsod propada in žalostno dejstvo je, da sta klerikalizem in krščanstvo danes identična.

Berolinski postopači. V noči od nedelje na ponedeljek so berolinski postopači, takozvani „platenbruderji“, napadli nekega policista, katerega bi bili gotovo ubili, ako bi ne bil začel streljati z revolverjem. Dva postopača sta bila nevarno poškodovana; enega so odnesli njegovi tovariši s seboj, drugega so spravili v bolnišnico. Na mestu se je takoj zbrala cela tolpa postopačev, ki jo je pa policija naglo razkropila.

Caruso v — tingel-tanglu. Slavni tenorist Enrico Caruso je prišel te dni v London, kjer bo najbrž nastopil v kakem tingel-tangel-gledališču. Mož se sicer nekoliko sramuje, da bi tako ponižal svojo pevsko slavo, toda ravnatelj raznih varijetejev mu ponujajo tako lepe vsote, da bo slavni pevec najbrž premagal tudi to svojo sramežljivost, zlasti še, ker je Caruso, kakor se splošno govori, zelo lačen — denarja.

Kupljena žena. V Zomboru na Ogerskem je živel 70letni stari, čegar srce je bilo pa še vedno mlado. Starec je imel skoro milijon premoženja. Človek s tolikšnim premoženjem si lahko privoščiti marsikaj, čemur se mora drugi odreči. Bogati stari se je do ušes zaljubljal v mlado ženo nekega živinozdravnika. Starec je ponudil živinozdravniku 10.000 K, ako odstopi od svoje žene. Živinozdravnik se je res dal ločiti, na kar se je z mlado ženo poročil bogati stari. Njej se je zdaj jako dobro godilo; poleti je živela na posestvu svojega moža,

pozimi pa na Dunaju in v Parizu. Pred dobrim letom se je seznanila z mladim slikarjem, ki se ji je tako priljubil, da je prosila svojega moža, naj bi slikarja posinovil. Starec pa je preje umrl, predno je mogel svoji ljubljeni ženi izpolniti njeno voljo. Po njegovi smrti se je začel ples zaradi zapuščine. Našli so dve oporoki; ena je bila napravljena pred štirimi leti, druga pa letošnje poletje. V prvi oporoki je volil nad pol milijona svoji ženi, svojim sorodnikom pa 80.000 kron. V oporoki, ki jo je napravil letošnje poletje, je zapustil vse premoženje svoji ženi. Sorodniki pa niso zadovoljni niti s prvo, še manj pa z drugo oporoko, zato hočejo obe ovreči. Pravijo, da je bil zapustnik star pijanec, ki ni bil pri pravi pameti. Napravili so na sodišče tudi vlogo, v kateri zatrjujejo, da stari ni umrl naravne smrti.

Novoporočenca se ponesrečila. Dva mlada Draždanca sta napravila ženitovanjsko potovanje na neke strme saške planine. Mlada žena je padla v neko kotlino, kamor je mož skočil za njo. Bila sta oba težko poškodovana. Sreča je še bila, da so ju našli ljudje še o pravem času. Kaj pa je treba mladim poročencem laziti ob nevarnih prepadih, ko se vendar njihova pot vije po ravnih livadah med pisanim cvetjem?!

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Iz avstrijske delegacije.

Dunaj, 28. okt. V vojnem odseku avstrijske delegacije se je pričela specialna debata o proračunu za skupno armado in mornarico. Doslej sta govorila Tomašek in Mandič.

Poslanec Bjeladinović umrl.

Dunaj, 28. oktobra. Državni poslanec Mihael Bjeladinović je sinoči zvečer umrl v Rižanu.

Zanimive volitve na Dunaju.

Dunaj, 28. okt. Danes se vrše nadomestne volitve za dr. Luegerjev državnozborni in deželnozborni mandat. V 13. okraju (Hietzing) kandidirajo za drž. zbor sedanji dunajski župan dr. Neumayer, socialist zasebni uradnik Emil Polke in liberalci Hohensinner, učitelj in dunajski občinski svetnik. — V 2. okraju kandidirajo za Luegerjev deželnozborni mandat socialist Schumeier, kršč. socialci Preyer, žid dr. Mittler in staroliberalci Schwarz-Hiller. Poleg tega je še v obeh okrajih več števnih kandidatov. — Volilcev je v 2. okraju 28.879, v Hietzingu 21.029.

Iz nižjeavstrijskega deželnega zbora.

Dunaj, 28. okt. V današnji seji nižjeavstrijskega deželnega zbora so stavili krščanskosocij. poslanci predlog, naj dovoli dežela 50 tisoč kron kot premije za odreja telet. Vlado se je pozvalo, naj dovoli enako vsoto v ta namen.

Radijev institut na Dunaju.

Dunaj, 28. okt. Danes dopoldne je bil slovesno odprt radijev institut akademije znanosti. V govorih se je spominjalo iznajditelja radija, francoskega učenjaka Curie-ja. Zavod bo posvečen samo kemičnim in fizikalnim študijam in bo dostopen učenjakom vseh narodnosti. Zavod ima na razpolago 3 grame radija.

Vodja albanskih vstajev usmrčen.

Carigrad, 28. okt. Včeraj je bil usmrčen v Dibri vodja albanskih vstajev Aziz Tosika.

Požar na vseučilišču.

Pariz, 28. okt. V nekem dvoriščnem poslopju medicinske fakultete v Toulousu je izbruhnil včeraj zvečer velik ogenj, kateri se je jako hitro razširil in uničil oddelek za farmakologijo z dragoceno knjižnico vred.

Tržne cene.

Dunaj, 27. okt. Borza za kmetijske pridelke. Trdnjša poročila iz inozemstva, tendenca se utrjuje. Pšenica se zvišala za 10, oves in koruze za 5—10 v. Ječmen in rž se držala.

Trst, 27. okt. Sladkor. Centrifugal pilés prompt K 27½ do K 28½, za dobavo K 26½, do K 27½. Tendencia medla.

Budimpešta, 27. okt. Svinjski sejm. Ogrske stare težke 138—140, mlade težke 148—149, mlade srednje 153—154, mlade lahke 160—164 v kilogram. Zaloga 30.348 komadov.

Budimpešta, 27. okt. Mast. Svinjska mast 167, namizna slanina 146.

Praga, 27. okt. Sladkor. Surovi sladkor K 20'05, nova kampanja K ——. Tendencia: slaba. Vreme megleno in hladno.

Budimpešta, 27. okt. Žitna borza. Pšenica za oktober K 10'75, pšenica za april K 10'60, rž za oktober K —, rž za april K 7'85, oves za oktober K 8'20, oves za april K 8'45, koruza za maj K 5'64. Pšenice se zmerno ponuja in kupuje, tendenca se drži promet 20 tisoč stotov, pšenica vefektivu za 5 do 10 vin. višja, oves in koruza trdna, ostalo nespremenjeno, termini so bili trdni. Vreme lepo.

Izjava.

Podpisani sem dne 16. oktobra 1910 v gostilni pri Budjani v Družmirju obdolžil Janeza Novaka tatvine in preklicem danes javno to izjavo kot neresnično in se Janezu Novaku zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

Preloge, 23. okt. 1910.

598 1 Luka Vertačnik, mizarski mojster,

Opr. št. E. 432/10. 4.

589 1

Dražbeni oklic.

Vsled sklepa z dne 19. oktobra 1910 opravilna številka E. 432/10. 4. se prodajo dne 9. listopada 1910 ob 9. uri dopoldne v Hrastniku blizu kolodvora na javni dražbi: 2 konja, 2 svinji, 2 prasca, 2 kočiji, 4 vozovi in okoli 50 q sena.

Reči se smejo ogledati dne 9. nov. 1910 v času med 8—9 uro dopoldne v Hrastniku.

C. kr. okrajna sodnija v Laškem, oddelek II., dne 10. okt. 1910.

Razglas.

Prostovoljna razprodaja gozdov v Socki, kateri so bili poprej last Zaloške grajščine se bo vršila

v nedeljo, 30. oktobra.

Prodalo se bo še 3 dele gozda v Temnem grabnu in 8 delov v Brezovem grabnu. Zbirališče v Temnem grabnu. 587 2-3

Tovarniška zaloga

vsakovrstnega papirja, pisalnih potrebščin, trgovskih knjig. na debelo in drobno pri

Goričar & Leskovšek v Celju
Graška cesta št. 7.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov po novih predpisih. — Tiskovine za vse urade.

177 88-67